

NBE-REN ERRETIRATZEA

Kasko urdinek Kongoko Errepublika Demokratikoa utziko dute 25 urte ondoren

Nazio Batuen Erakundeak (NBE) Kongoko Errepublika Demokratikoan (KED) duen bake-misioak (Monusco) base baten kontrola tokiko agintarien esku utzi zuen joan den astean. Eta urrats horren bitartez, herrialde horretatik erretiratzeari ekin zion.

Izan ere, hiru fasetan, nazioarteko tropak pixkanaka Afrikako herrialdetik aterako dira 25 urteko misioaren ondoren.

Monuscok (lehen Monuc ize-na zuen misioa) 15.000 kasko urdin inguru ditu gaur egun, eta eskualdeko hiru probintzia gatazkatsuenetan jarraitzen zuten: Hegoaldeko eta Iparraldeko Kivun, eta baita Iturin ere.

Joan den otsailaren 28an, Monuscok 2005etik kontrolatzen zuen Kamanyolako basea utzi zuen, Hegoaldeko Kivu probintzian.

Misioaren buruak, Bintou Keitak, Kamanyolako basea entregatzea eta tokian Poliziaren komisaria berri bat eraikitzea atzera-egite ordenatu baten urratsa izango dela espero duela esan zuen.

NBEk eta Kinshasak erretiratzeari «ordenatua, arduratsua eta iraunkorra» izatea nahi dutela adierazi dute.

Azaroan sinatutako hitzarmenak ezarri zuen moduan, Hego Kivu Monuscoren indarririk gabe geratuko den lehen eskualdea izango da.

Kamanyolako basean egin dako zeremonia batean, Rwanda eta Burundiko mugetatik oso gertu, Nazio Batuen banderak eta Pakistangoak –Kasko Urdin erantzuleen sorterrikoak– Kongoko Errepublika Demokratikoarenak ordezkatu zituzten.

 HISTORIA ARMATUA / GAUR8

Nazio Batuen Erakundeak Kongoko Errepublika Demokratikotik erretiratzeko prozesuari ekin dio, bere baseak bertako agintarien esku utziko ditu. 15.000 kasko urdin urte amaierarako ateratzea espero du Kinshashak. Bete beharko dituen segurtasun hutsuneak oraindik oso handiak dira, hala ere; talde armatu ugari borrokan ari dira eta.

«Kongoko agintariak zoriontzen ditut Polizia Nazionalak Kamanyolan emandako laguntzagatik, Gobernuak hartutako konpromisoen arabera, Defentsa eta Segurtasun indarren boterea eta gaitasuna handitzeko helburuarekin, Monuscoren irteerarekin batera», adierazi zuen Keitak, misioa hasi eta ia bi hamarkada geroago.

Jean-Bosco Galenga Polizia Nazionalaren ordezkariak ekitaldian nabarmendu zuenez, erreleboa «bakearen itzulera-aren adierazle da», eta Marc Malago Kashekere Hego Kivuko gobernadoreak, bere aldetik, alde guztien arteko «lankidetzat ona» goraipatu zuen, misioak berak jakinarazi duenez.

Modu horretan, 25 urteko presentziaren ondoren, Kasko Urdinen erretiratzeari abenduan ofiziala egin zuen NBEko Segurtasun Kontseiluak, Kongoko ekialdeko indarkeriaren gorakadagatik kezkatuta egon arren.

Kinshasak eskatutako erretiratzeari hiru fasetan egingo da.

Lehenengoak Monusco Hego Kivutik erretiratzeari aurreikus-ten du, apirilaren 30a baino lehen, bere soldadu eta polizientzat, eta ekainaren 30a baino lehen bere osagai zibila-rentzat. Beraz, maiatza baino lehen, NBEko indarrek probintzian dituzten 14 baseak utzi eta Kongoko segurtasun indarren esku utziko dituzte. Kamanyo-

lako da Polizia Nazionalari giltzak eman zizkion lehena.

Erretiratzeari bigarren eta hirugarren faseak Iturin eta Iparraldeko Kivun izango dira, baina aurreko etapetako apli-

Kongoko Polizia Nazionalako kideek Kongoko Errepublika Demokratikoko bandera jaso zuten, Pakistango bakea mantentzeko NBEren misioako kideekin batera egindako ekitaldi batean.
Glody MURHABAZI | AFP

kazioaren aldizkako ebaluazioak egin ondoren bakarrik aktibatuko dira.

Urtarrilean, Christophe Lutundula Kongoko Kanpo Arazoetako ministroak argi eta garbi adierazi zuen bere asmoa urte honen amaieran erretiratzeari osatuta egotea dela.

«Une historikoa da», esan zuen bere hitzaldian Monusco-ko indarren jarduneko komandante buruak, Diouf Khar jeneralak. «Kamanyolarekin hasi ginen, hemen egonkortasuna dagoelako, eta horri esker joan gaitzek», adierazi zuen orduan Monuscoko buruak, Bintou Keitak.

«EZ HOTZ, EZ BERO»

Ehun mila biztanle dituen hirian, irteerari buruzko iritziak banatuta daude. «Ez nau ez hotz ez bero sentiarazten», dio Ombeni Ntabobak, bertako Gazte Kontseiluko presidentea.

Esan zuenez, gauero «ibilgailu blindatuetan Ruziziko lautadarantz ibiltzen ikusten genituen», geratzen diren talde armatuek mehatxatutako muga-zerrenda batera. «Baina oraindik segurtasun falta dago, lapurreta armatuak, bahiketak...», jarraitzen du gazteak.

«Pozik hartzen dugu Kongo gobernuaren erabakia»,

«Pozik hartzen dugu erabakia», adierazi zuen Mibonda Shingirek, giza eskubideen aldeko ekintzaileak. Hala ere, beldur da erretiratzeak izango duen eragin ekonomikoagatik

«Monuscoren bake-indarrak ateratzeak kezkutzen gaitu, herrialdea Rwandako gure bizilagunek babestutako errebeldeekin gerran dagoen une honetan»

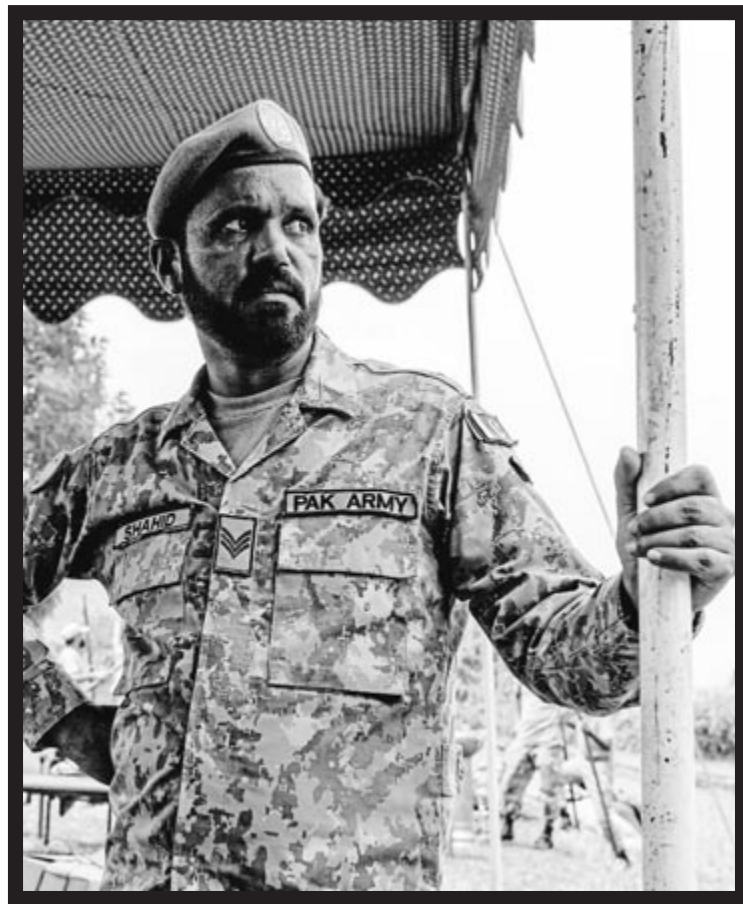
adierazi zuen Mibonda Shingirek, giza eskubideen aldeko ekintzaileak. Hala ere, beldur da erretiratzeak izango duen eragin ekonomiko negatiboagatik. Izan ere, Kamanyolako biztanleek «enplegua zuten Monuscoren basean».

Batzuk, hala nola Joe Wendo, irakaslea, beldur dira, aitzitik, Kamanyolatik ehun bat kasko urdin pakistandarren irteerak utzitako «segurtasun hutsuneaz». «Haien presentziarekin, gutxienez Rwandako inbaditzaileengandik babestuta geunden», uste du.

«SEGURTASUN-ARRAKALA BETE»

Izan ere, duela 30 urte indarkeria armatu kronikoak astindu dituen ekialdeko probintziatik Monusco erretiratzen hasi den bitartean, Ipar Kivun krisia larriagotzen ari da, 2021aren amaieran M23 matxinada ("Martxoaren 23ko mugimendua") piztu zenetik. Mugimendu horrek, Rwandaren laguntzarekin, lurralde-eremu handiak bereganatu zituen.

Borrokak otsailaren hasieran areagotu ziren probintziako hiriburutik gertu, Goman, eta Monuscok gogorarazi zuen «Kongoko indar armatuei babesa» ematen diela, «posizioak defendatzen dituela», «zibilen pasabide segurua errazten duela»... Baina herritarrek misioari gorapen baino kritika gehiago egin diote.

Pakistango kasko urdin bat erretiratze egunean. Glody MURHABAZI | AFP

«Monuscoren bake-indarrak ateratzeak kezkutzen gaitu, herrialdea Rwandako gure bizilagunek babestutako errebeldeekin gerran dagoen une honetan», aitortu zuen Beatrice Tubatunziye Kamanyolako garapen-elkarte bateko arduradunak. Hala ere, Kongoko armadak «hutsune hori azkar beteko duela» sinetsi nahi du.

NBEk azpimarratu zuen Kasko Urdinen irteera Kongoko segurtasun indarren «botere igoerarekin» paraleloan egin behar dela, zibilak babesteko kontrola bere gain hartu beharko baitute.

Eskualdean segurtasuna lortzetik urrun dagoela frogatzeko, M23 talde armatu matxi-noak eta Kongoko Indar Armatuek borroka gogorrak izan zituzten joan den astelehenean Bwiton, Rutshuruko lurraldean, Ipar Kivun. Ehunka familiak ihes egin zuten iparralderantz, M23ko miliziek hainbat frontetan egindako erasoaldiaren ostean. Borrokak Nyanzale herriaren ingu-

ruan eta Mabenga eskualdean bildu ziren. Zona hartako bizilagunek Mateten (Nyanzaletik gertu) eta Kosoko, Mubirubiru eta Lwahangan (Nyanzaletik gertu) arma arinekin izandako leherketen eta tiroketen berri eman zuten.

Handik gutxira, bonba batek eztanda egin zuen Kihondo herrian, NBEren misiotik.

Bitartean, gizarte zibileko pertsona ezagunek ohartarazi zuten 20.000 desplazatuk baino gehiagok premiazko laguntza behar dutela Minovan, Kalegeko lurraldean, Hego Kivun. Desplazatuak Bahundeko lurraldetik datoz, Masisi lurraldetik, eta hilabete baino gehiago daramate arrasoan lo egiten, inolako elikagairik jaso gabe.

Ostatu hartu zuten elizek eta eskolek otsailaren bukaeran bota egin zituzten eta orain gizarte zibila gaixotasun infektibosoan agerraldien beldur da, higiene egokirik ez dutelako.

Bestalde, Monuscoren erretiratzean bestelako arazoak ere

25 URTEKO HISTORIA GORABEHERATSUA

sortu dira. Misioaren zeuden bi soldadu hegoafrikar hil ziren joan den ostegunean herrialde horretan, Hegoafrikako Defentsa Nazionaleko Indarrak (Sandf) jakitera eman zuenez.

«Horietako batek bestea arauzko armaz tirokatu eta hil zuen, ondorio latzekin bere buroari tiro egin aurretik», azaldu zuen Sandfek ohar batean.

Hego Afrikako Indar Armatuak «ikerketa batzorde bat» deitu zuten, «Monuscoko komandoarekin lan egiteko, gertakaria eta horren nondik norakoak ikertzeko».

Hon Thandi Modise Hegoafrikako Defentsa eta Beterano Militarren ministroak gertakariagatik «hunkituta» zegoela adierazi zuen.

Joan den otsailaren 14an, herrialde australeko beste bi soldadu hil ziren Kongoko Errepublika Demokratikoan talde matxinoen aurka borrokatzeko zabaldutako indar hegoafrikarren base batean mortero bonba bat erori zenean.

Bi militar horiek Hego Afrikako Garapen Komunitatearen (SADC) indarraren parte ziren.

Joan den otsailaren 12an, Cyril Ramaphosa Hegoafrikako presidenteak 2.900 soldadu hedatzeko agindu zuen LDZ-ren kontingente gisa, KEDren ekialdeko talde armatuen legez kanpoko jardueren aurka borrokan laguntzeko».

Ramaphosak jakinarazi zuenez, 2023ko abenduaren 15etik 2024ko abenduaren 15era bitarteko aldia hartuko du misio horrek.

SADCren indarra joan den abenduan hasi zen hedatzen Hegoafrikako militarrekin KEDren ekialdean, ehun talde armatuk astindutako lurralde horretan bakea inposatzeko, Monuscoren erretiratzearekin batera.

NBEk Kongoko Errepublika Demokratikoan duen Misioa (Monusco Monuc ohia) indarkeria armatuz josita dagoen Afrika erdialdeko herrialde zabalaren historia nahasiaren parte izan da. Monuc 1999ko azaroaren 30eko Segurtasun Kontseiluaren 1279 ebazpenaren bidez sortu zen, «Kongoko Bigarren Gerrako» gerra-egileen arteko su-etena behatzeko; alde batetik, Kongoko Errepublika Demokratikoa, Angola, Namibia eta Zimbabwek lagunduta, eta, bestetik, Ugandak eta Rwandak.

Segurtasun Kontseiluak atzerriko indarrak Kongoko lurretatik erretiratzea exijitu zuen eta gatazkan inplikaturik zeuden estatuei eskatu zien Kongoko Errepublika Demokratikoaren barne-arazoetan gehiago ez esku hartzeko.

MISIOAK

Ondoren, Segurtasun Kontseiluak misioak gehitu zizkion Monuc-i: laguntza humanitarioa ematen laguntzea, talde armatuak desmobilizatzea, berreraikitzea, hauteskundeak antolatzea, irratizazioak sortzea eta, batez ere, zibilak babestea, egungo agintaldiaren erdigunean dagoen misioa, alegia.

Hasiera batean, indarra Goma (Ipar Kivu), Kisangani (Tshopo) eta Kalemie (Tanganyika), eremu errebeldeetan kokatua zegoen, baita Kanangan (Erdialdeko Kasai), Mbandakan eta Kinshasan ere, Gobernuaren eremuan.

Bere gorenean 20.000 soldadu baino gehiago zituen eta bere urteko aurrekontua mila milioi dolarretik gorakoa zen, eta horrek munduko bakeari eusteko indarrik handiena bihurtu zuen.

Pixkanaka, eskualde «baketsuak» utzi zituen, eta jada ekialdeko hiru probintzian baino ez dago: Hego Kivun, Ipar Kivun eta Iturin.

Monuscok 13.500 soldadu eta 2.000 polizia inguru ditu gaur egun.

1999tik, misioko 400 kide baino gehiago izan dira beren agintaldian erailak, zibilak eta militarrek (161 Monuc banderapean, 260 inguru geroztik).

2009-2010ean, Joseph Kabilaren lehendakari zapean, Gobernuak Monuc erretiratzea eskatu zuen 2011 amaitu baino lehen, herrialdea NBEren presentzia militarra alde batera uzteko gai zela esanez.

2010ean, Segurtasun Kontseiluak eskaera hori partzialki baino ez zuen onartu, eta %10 murriztu zuen pertsonala. Monusco izena jarri zion misioari (Kongoko Errepublika Demokratikoa Egonkortzeko Nazio Batuen Misioa).

2012an matxinada bat piztu zen, M23k (Martxoaren 23ko mugimendua) gidatuta eta Rwandak lagunduta.

2013an, Segurtasun Kontseiluak «esku hartzeko brigada» bat sortu zuen, urte amaieran Kongoko armadari M23 garaitzen lagundu ziona. Baina matxinoek berriro hartu zituzten armak zortzi urte

geroago, 2021. urtearen amaieran.

2022an, Monusco kritikatu zuten matxinoen aurka ez borrokatzeagatik, eta, oro har, 1994an Rwandako genozidioa gertatu zenetik Kongoko ekialdea suntsitzen duten talde armatuetatik zibilak ez babesteagatik.

Manifestazio bortitzek alde egiteko eskatu zuten eta beren bozeramailea Kongoko Errepublika Demokratikotik kanporatu zuten.

2018tik, Segurtasun Kontseiluak Monusco erretiratzea epeka aurreikusi zuen. Baina 2023an, hauteskunde urtean, 2019tik boterean zegoen Felix Tshisekedi presidentearen Gobernuak «azkar» erretiratzeko eskatu zuen.

Abenduaren 19an, Segurtasun Kontseiluak erretiratzea faseka hasi zuen; Hego Kivun hasi behar zen, apiril amaieran, probintzia horretako Kasko Urদিন irteera osoarekin. Lehen fase horren ebaluazio batek erabakiko du, gero, Ipar Kivuko eta Ituriko hurrengo faseak nola egin. NBEk ez du erretiratze osorako egunik finkatu. Gobernuak, bere aldetik, 2024rako osatu nahi du.

Kongoko poliziek hartu zuten Kamanyolako basearen ardura. Glody MURHABAZI | AFP